

освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу: зб. мат. міжнар. форуму, м. Київ, 16 лютого 2023 р. Київ, 2023. С. 395-397.

9. Carlson J., Jaffe A., and Wiles A., The Millennium Prize Problems. Providence. URL: <https://www.claymath.org/library/monographs/MPPc.pdf>. (дата звернення 01.11.2024).

10. Csikszentmihalyi, Mihaly Flow: The Psychology of Optimal Experience. URL: https://www.researchgate.net/publication/224927532_Flow_The_Psychology_of_Optimal_Experience. (дата звернення 01.11.2024).

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Лугова Вікторія Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент

Іванісов Олег

кандидат економічних наук, доцент

Кафедра соціальної економіки

Мовчан Яна Дмитрівна

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Самойленко Дмитро Олександрович

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

В умовах зростання кількості ВПО, питання їх соціального захисту стає не лише актуальним, а й стратегічним завданням національної соціальної політики. Адже від якості вирішення цього питання залежить стабільність і соціальна згуртованість країни, а також ефективність політики рівноправності й соціальної інтеграції. З огляду на важливість цієї проблеми для сучасної України, важливо розробити і впровадити механізми соціального захисту, які б поєднували національний досвід із найкращими міжнародними практиками, а також забезпечували адекватний рівень правового захисту та підтримки ВПО.

Дослідження внутрішніх переміщень є об'єктом наукових досліджень як вітчизняних так і зарубіжних вчених. Значні напрацювання в напрямку дослідження проблеми внутрішнього переміщення та соціального захисту ВПО внесли науковці О. Ф. Новікова, О. І. Амоша, В. П. Антонюк [1], Н.М. Самолук [2], Е.Р. Степанова [3], І.Є. Алімова [4] та ін. У своїх роботах науковці досліджували сутність поняття «внутрішньо переміщені особи», досліджували чинники та наслідки внутрішнього переміщення та розробляли заходи з удосконалення соціального захисту ВПО. Однак зростання кількості ВПО через воєнні дії на території України вимагають продовження наукового пошуку у цьому напрямку.

Мета дослідження – аналіз теоретичних підходів та розробка рекомендацій щодо удосконалення системи соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду.

Внутрішньо переміщені особи (ВПО) є однією з найбільш вразливих соціальних категорій, і це поняття набуло широкого використання внаслідок зростання кількості переселенців у результаті збройних конфліктів, природних катастроф та інших загроз. У міжнародній науковій спільноті цей термін був офіційно закріплений у Керівних принципах ООН щодо внутрішнього переміщення 1998 року, де ВПО визначаються як "особи чи групи осіб, що були змушені чи примушені залишити свої домівки або місця постійного проживання, особливо внаслідок збройних конфліктів, насильства, порушення прав людини або природних катастроф, але не перетнули міжнародно визнані державні кордони" [5].

Вимушена міграція характеризується раптовим і примусовим характером, спричиненим загрозою життю або безпеці мігрантів. Вона може бути викликана стихійними лихами, збройними конфліктами чи переслідуваннями за політичними, національними чи іншими ознаками. Ця форма міграції може мати як тимчасовий, так і постійний характер, охоплюючи такі категорії, як біженці, внутрішньо переміщені особи (ВПО) та шукачі притулку.

Аналіз міжнародних і зарубіжних джерел дозволяє стверджувати, що явище внутрішнього переміщення не обмежується лише наслідками воєнних конфліктів. Основними характеристиками ВПО є: наявність українського громадянства; вимушене залишення місця проживання в межах України, без перетину міжнародних кордонів; законні підстави для постійного проживання в країні; необхідність у захисті основних прав та свобод.

Проблеми, пов'язані з внутрішньо переміщеними особами (ВПО) та окупацією територій, стали невід'ємною реальністю для багатьох країн, включно з Україною. За даними Центру моніторингу внутрішніх переміщень (Женева) у 2022 році, порівняно з попереднім роком, кількість внутрішньо переміщених осіб у світі зросла на вражаючі 20%. Згідно з даними міжнародного центру, значна частина переселенців — майже три чверті від загальної кількості — зосереджені в десяти країнах. До цього списку входять Сирія, Афганістан, Демократична Республіка Конго, Україна, Колумбія, Ефіопія, Ємен, Нігерія, Сомалі та Судан. Як зазначається у звіті, "конфлікти та акти насильства спричинили 28,3 мільйона внутрішніх переміщень по всьому світу, що втричі перевищує середньорічний показник останніх десяти років". Це підкреслює масштаб кризи, яка зростає через тривалі військові конфлікти та політичну нестабільність. Крім того, близько 32,6 мільйона осіб були змушені змінити місце проживання через природні катаклізми, зокрема посухи, зсуви, урагани та землетруси. Ці фактори є важливими складовими глобальної міграційної проблеми, яка зачіпає всі континенти [6].

Ці виклики мають як національні, так і міжнародні аспекти. Наприклад, держави, такі як Грузія, Сербія, Молдова, Азербайджан, Вірменія, Туреччина, накопичили досвід роботи з переселенцями, який може стати джерелом цінних уроків для України. Ефективне розв'язання проблем ВПО вимагає не лише внутрішніх зусиль, але й міжнародної співпраці. Аналіз успішних практик інших країн (Табл. 1) дозволяє розробляти дієві стратегії та підходи, які враховують особливості української ситуації.

Таблиця 1.3. Міжнародний досвід соціального захисту внутрішньо переміщених осіб

Країна	Кількість ВПО	Основні виклики	Підходи до вирішення
Грузія	308 тис.	Географічна ізоляція переселенців, відсутність зручностей у тимчасових притулках	Зміна акценту з повернення на інтеграцію, будівництво житла, підтримка правової бази
Сербія	2,2 млн	Інтеграція переселенців, зниження залежності від соціальної допомоги	Координація через службу єдиного вікна, прийняття законів про підтримку ВПО, створення національних програм з інтеграції
Азербайджан	1 млн	Тривалий конфлікт у Нагірному Карабаху, працевлаштування ВПО	Забезпечення тимчасовим житлом, створення Соціального фонду захисту ВПО, квоти на працевлаштування, тимчасові та сезонні роботи
Молдова	130 тис.	Конфлікт у Придністров'ї, забезпечення матеріальної підтримки	Створення координаційних органів, програми житлової підтримки через кредитування, матеріальна допомога
Сирія	6,8 млн	Тривалий конфлікт, руйнування міст, гуманітарна криза	Координація через міжнародні організації (ООН, Червоний Хрест), створення гуманітарних коридорів, розміщення в тимчасових таборах
Афганістан	4,1 млн	Конфлікти, переслідування, економічна нестабільність	Надання базової допомоги через міжнародні організації, програми переселення, обмежений доступ до працевлаштування
Ефіопія	4,6 млн	Етнічні конфлікти, голод, руйнування інфраструктури	Тимчасове розміщення через урядові ініціативи, участь міжнародних організацій, створення переселенських центрів
Ємен	4,5 млн	Громадянська війна, голод, нестача води	Гуманітарна допомога через програми ООН, розподіл продуктів харчування, забезпечення медичної допомоги
Нігерія	3,6 млн	Бойові дії "Боко Харам", відсутність інфраструктури для ВПО	Створення таборів для ВПО, програми забезпечення житлом та працевлаштування, зусилля для реінтеграції
Сомалі	2,9 млн	Конфлікти, посухи, відсутність доступу до базових послуг	Розміщення в таборах, програми підтримки продовольством через міжнародні агентства, створення тимчасових центрів
Судан	3,6 млн	Збройні конфлікти, посухи, нестача води	Гуманітарна допомога через міжнародні організації, програми розподілу харчів та тимчасового житла

На основі аналізу досвіду інших країн було виділено кілька ключових практик, які довели свою ефективність у допомозі внутрішньо переміщеним особам (ВПО):

забезпечення житлом. Вимушені переселенці найперше потребують тимчасового або постійного житла. Одним із підходів є надання грошових компенсацій за зруйноване або втрачене житло. Наприклад, у Грузії сума компенсації складала близько 10 тис. доларів США, а в Молдові компенсація дорівнювала ринковій вартості житла, яке втратили переселенці [7]. Іншим варіантом є облаштування переселенців у спеціально збудованих котеджних

містечках або муніципальному житлі, обладнаному базовими меблями й технікою. У ряді країн також використовується наявний житловий фонд або адміністративні будівлі для тимчасового проживання;

відновлення зайнятості. Після зміни місця проживання та втрати роботи переселенці можуть розраховувати на соціальну допомогу з безробіття. У деяких країнах переселенцям пропонують земельні ділянки для розвитку сільськогосподарського бізнесу. Також спрощено процедуру працевлаштування, зокрема для осіб, які не мають трудової книжки через незаконне звільнення;

матеріальна допомога. Грошова підтримка орієнтована на найбільш вразливі категорії, такі як пенсіонери, люди з інвалідністю та діти. Наприклад, у Грузії законодавством передбачено одноразову допомогу розміром 200 ларі для сімей, що отримали нове житло. Крім того, діти шкільного віку отримують 100 ларі на початку навчального року [7]. В Азербайджані надається регулярна продовольча допомога, а також компенсації на оплату комунальних послуг.

соціальне забезпечення. У більшості країн зберігаються існуючі соціальні гарантії, такі як доступ до освіти, медичного обслуговування та пенсійного забезпечення. Наприклад, в Азербайджані школярі з числа переселенців забезпечуються безкоштовними підручниками та шкільним приладдям. Студенти отримують компенсації за навчання у державних закладах, а також пільги для оплати освіти у приватних ВНЗ [7].

інституційна підтримка. Реалізація допомоги ВПО потребує чіткої організації. У Грузії діє Міністерство з питань вимушених переселенців, а в Азербайджані – Державний комітет у справах ВПО. У Сербії цими питаннями займається Комісаріат із питань біженців та міграції [7].

підтримка повернення до місць проживання. У разі звільнення територій від окупації постає питання повернення переселенців та відновлення їхнього житла. У багатьох країнах передбачені програми компенсації за знищене житло чи його будівництво. Одним із ключових завдань є інтеграція дітей та молоді у нове освітнє середовище.

Імплементація цих підходів в Україні дозволить швидше вирішити проблеми, пов'язані з переселенням населення. Реалізація таких заходів залежить від політичної волі керівництва держави та здатності забезпечити правову підтримку потерпілим громадам.

Список використаних джерел

7. Внутрішньо переміщені особи: від подолання перешкод до В 60 стратегії успіху: монографія / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Київ, 2016. 448 с.
8. Самолук Н. М., Юрчик Г. М. Особливості соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб в Україні на основі програмного підходу. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. 2023. №2(102). С. 218-237
9. Степанова Е. Р. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб. Актуальні проблеми та перспективи розвитку соціально-трудових відносин в

умовах змін : матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції, 9–10 вересня 2022 р. : тези допов. / за заг. ред. Т. А. Костишиної, Л. В. Степанової. Полтава : ПУЕТ, 2022. С. 93-96

10. Алімова І. Є. Практика зарубіжних країн у сфері соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. Режим доступу : <https://doi.org/10.33990/2070-4011.52.2017.149418>.

11. The guardian. URL: <https://www.theguardian.com/world/live/2022/apr/10/russia-ukraine-war-latest-zelenskiy-pushes-for-oil-embargo-to-curb-russias-sense-of-impunity-uk-pledges-to-send-more-arms-live>

12. Global Report on Internal Displacement (GRID) is the world's leading source of data and analysis on internal displacement. URL: <https://www.internal-displacement.org/global-report/grid2024/>

13. Круглий стіл “Європейська практика захисту прав вимушених переселенців: досвід для України” кафедри Жана Моне Донецького державного університету управління. Маріуполь (ДонДУУ) 23.03.2016 р. URL : <https://dsum.edu.ua/2016/03/23/круглий-стіл-європейська-практика>

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Поліщук І.Р.

к.е.н., доцент,

Кафедра інформаційних систем в управлінні та обліку

Підгурська Н.М.

здобувачка вищої освіти

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Державний університет «Житомирська політехніка», Україна

Оприлюднення інформації про діяльність підприємств в частині фінансової звітності та Звіту про управління на їх офіційних сайтах висувають додаткові вимоги до керівництва щодо організації дієвої системи внутрішнього аудиту повноти, точності, достовірності, своєчасності поданих даних для уникнення в подальшому судових спорів.

Вакульчик О., Васильєва В., Книшек О. вважають, що внутрішній аудит передбачає попередній контроль на стадії розгляду первинних документів, під час візування договорів, наказів, кошторисів. У такому разі внутрішній аудит претендує на роль профілактичного заходу. Поточний контроль здійснюється під час реєстрації господарських операцій та інвентаризації. Наступний контроль проводиться на стадії узагальнення й аналізу облікової та звітної інформації. Таким чином, внутрішній аудит є системним і суворо документованим, безперервним, універсальним (суцільним) процесом [1, С. 7]. Перевагами створення служби внутрішнього аудиту є можливість залучення працівників внутрішнього аудиту до попереднього контролю правильності